

ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

Factor Affecting Satisfaction on Fringe Benefits of Agricultural Extension Officers in Upper North of Thailand

อารุณี ลอยมา¹ จุฑาทิพย์ เฉลิมผล^{1*} รุจ ศิริสัญญาลักษณ์¹ และ พัทย์รัตน์ ภาสน์พิพัฒนกุล²
Arunee Loyma¹, Juthathip Chalermphol^{1*}, Ruth Sirisunyaluk¹ and Pathairat Pastpipatkul²

¹ภาควิชาพัฒนาเศรษฐกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ. เชียงใหม่ 50200

¹Department of Agricultural Economy and Development, Faculty of Agriculture, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จ. เชียงใหม่ 50200

²Faculty of Economics, Chiang Mai University, Chiang Mai 50200, Thailand

*Corresponding author: Email: Jutha073@gmail.com

(Received: 14 August 2018; Accepted: 28 January 2019)

Abstract: The purpose of this research is to study: 1) conditions of agricultural extension officers under agency welfare support; 2) factors affecting the level of satisfaction of agricultural extension officers regarding agency welfare support; 3) issues, obstacles and limitations of agency welfare support for agricultural extension officers. The sample consists of 238 agricultural extension officers from 8 provinces in the upper north of Thailand, including Chiang Mai, Chiang Rai, Lamphun, Lampang, Phrae, Nan, Phayao, and Mae Hong Son. Most agricultural extension officers have knowledge in mind about fringe benefits of agricultural extension officers. In the right to disburse medical expenses as well from the research results found that 95.38 percent of the agricultural extension officers have knowledge about the right to disburse medical expenses. Fringe benefits eligibility for disbursement of medical expenses is the basic of fringe benefits that all officers set up. But there are also agricultural extension officers representing 5.56 percent who are unsure of receiving various benefits from the officer. Data analysis is conducted using STATA statistical software and probit models. Regarding the level of satisfaction of agricultural extension officers with respect to officers fringe benefits support, it was found that those who participated in credit quality improvement projects for civil servants with the Government Savings Bank were overall more satisfied with the welfare support they received, at 18.03%, than those indebted to the Department of Agricultural Extension Savings and Credit Cooperative, while the level of satisfaction regarding agency welfare support of agricultural extension officers specializing in food science and technology was 27.46% higher than that of agricultural extension officers specializing in other fields. Regarding issues, obstacles and limitations of agency welfare support for agricultural extension officers, it was found that budget support for projects provided insufficient allowances for agricultural extension officers, hindering their performance. Suggestions made by agricultural extension officers included increasing budgets in order to support wider areas, and increasing the number of available transport vehicles in order to facilitate more seamless and efficient operations.

Keywords: Factor, satisfaction, benefit, agricultural extension officers, upper north of Thailand

บทคัดย่อ: การศึกษาค้นคว้านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพการได้รับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 2) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อสวัสดิการของหน่วยงาน 3) ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการทำงานภายใต้การสนับสนุนสวัสดิการของหน่วยงาน ประชากรเป้าหมาย คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 8 จังหวัดในภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา แม่ฮ่องสอน จำนวนทั้งหมด 589 คน ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างมาจำนวน 238 ราย ผลการศึกษา พบว่า สภาพการได้รับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยพบว่า คิดเป็นร้อยละ 95.38 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในเรื่องสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นสวัสดิการพื้นฐานที่ทุกหน่วยงานกำหนดขึ้น แต่ยังมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 5.56 ที่ไม่แน่ใจในการได้รับสวัสดิการด้านต่าง ๆ จากหน่วยงาน การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่เข้าร่วมโครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญกับธนาคารออมสินมีแนวโน้มพึงพอใจต่อสวัสดิการมากขึ้น ร้อยละ 18.03 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับสหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่จบสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารมีแนวโน้มมีความพึงพอใจในสวัสดิการมากขึ้น ร้อยละ 27.46 เมื่อเทียบกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่จบในด้านสาขาวิชาอื่น ๆ ด้านปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในการสนับสนุนสวัสดิการจากหน่วยงาน พบว่า งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานแต่ละโครงการ เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปปฏิบัติราชการไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้เสนอว่าควรมีการเพิ่มงบประมาณในการออกพื้นที่และเพิ่มยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทางที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ปัจจัย ความพึงพอใจ สวัสดิการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ภาคเหนือตอนบน

คำนำ

งานส่งเสริมการเกษตร เป็นงานที่เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการผลิตทางการเกษตร เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการได้รับข้อมูล ทักษะ และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาวิถีชีวิตของเกษตรกร งานส่งเสริมการเกษตรสามารถจัดการและส่งเสริมได้หลากหลายรูปแบบ แต่เป้าหมายสูงสุดคือ การเพิ่มผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร การปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง และมีศักยภาพ (Anderson and Feder, 2003) นักส่งเสริมการเกษตรมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการพัฒนาภาคการเกษตร การทำโครงการส่งเสริมการผลิตสินค้าด้านการเกษตรเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภค ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คือ รัฐบาลมีงบประมาณไม่เพียงพอในการสนับสนุนการดำเนินงาน

ด้านการส่งเสริมการเกษตร ในการจัดทำเอกสารที่ทันสมัยเพื่อใช้ในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร (ต่อพันธ์, 2544) ภายใต้ พ.ร.บ. ข้าราชการพลเรือน ปี พ.ศ. 2551 ตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับปฏิบัติการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับชำนาญการ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับชำนาญการพิเศษ และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรระดับเชี่ยวชาญ สายงานนี้ยังครอบคลุมไปถึงตำแหน่งต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานวิชาการส่งเสริมการเกษตร ซึ่งมีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ และวิจัยทางด้านส่งเสริมการเกษตร เช่น การศึกษาข้อมูลการผลิต การพัฒนาระบบและวิธีการส่งเสริมการเกษตร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร การจัดกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการกลุ่มของเกษตรกร การให้บริการวิชาการ ด้านการจัดการการผลิตในพื้นที่ ให้คำปรึกษา แนะนำและบริการข้อมูลด้านการเกษตร การพัฒนากลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร และพัฒนากลุ่มครัวเพื่อสร้างความ

เข้มแข็งของชุมชนเกษตร และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2551)

จากสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าข้าราชการมีแนวโน้มความสามารถในการชำระหนี้ถดถอยลง คือ จากที่มีหนี้สินมากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือน 16.8 เท่า ในปี พ.ศ. 2547 ปริมาณหนี้สินปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็น 20 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ในปี พ.ศ. 2553 เมื่อเปรียบเทียบรายได้ และค่าใช้จ่ายของข้าราชการในแต่ละตำแหน่ง จะเห็นได้ว่า ครอบครัวข้าราชการระดับปฏิบัติงานเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพมากที่สุด คือ มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายต่อรายได้สูงถึงร้อยละ 91.5 รองลงมาเป็นกลุ่มประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ ร้อยละ 88.7 เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ได้ข้าราชการกลุ่มนี้ จำเป็นที่ต้องนำเงินในอนาคตมาใช้จ่าย หรือมีการก่อหนี้ ตั้งแต่อายุยังน้อย ในขณะที่ครัวเรือนข้าราชการประเภทวิชาการ ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ผู้อำนวยการ ผู้บริหารมีสัดส่วนของค่าใช้จ่ายต่อรายได้ไม่เกินร้อยละ 65 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2553) ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจก็มีผลกระทบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และท้ายที่สุดจะส่งผลกระทบต่อ ฐานส่งเสริมการเกษตร ซึ่งปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจรวมไปถึง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง และ ค่าเบี้ยเลี้ยงประจำวัน (Nafees *et al.*, 2014)

ในเขตภาคเหนือตอนบนซึ่งประกอบด้วย จังหวัด เชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน พะเยาแพร่ น่าน และ แม่ฮ่องสอน มีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรวมแปด จังหวัดเป็นจำนวน 589 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556ก) มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนา เกษตรกร ครอบครัวเกษตรกร องค์กรเกษตรกร และ วิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มศักยภาพการผลิต การแปรรูป การเพิ่มมูลค่า การพัฒนาคุณภาพสินค้า เกษตรและผลิตภัณฑ์ โดยการศึกษา วิจัย พัฒนา กำหนด มาตรการและแนวทางในการส่งเสริมการเกษตร ตลอดจน การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร และการให้บริการทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรมีอาชีพและรายได้ที่มั่นคง มี คุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556ข) ลักษณะการทำงานที่ต้อง พบปะเกษตรกร มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าเบี้ย

เลี้ยงในระหว่างวัน ที่จะสามารถสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้ทำงานให้สะดวกและง่ายขึ้น และในพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึง ยานพาหนะถือเป็นสิ่งสำคัญต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในแต่ละพื้นที่ หน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสังกัด มีนโยบายการสนับสนุนค่าเดินทางและเบี้ยเลี้ยงที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจในสวัสดิการเหล่านี้จากหน่วยงาน รวมถึงมีความพึงพอใจต่อสวัสดิการเหล่านี้เพียงใด ซึ่งปัจจัยทางเศรษฐกิจเหล่านี้อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เพื่อเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปปรับใช้ในการวางแผนการจัดสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการทำงานต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ตามรายชื่อในทะเบียน ปี 2559 จำนวน 589 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2556ข) กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยยอมให้ความคลาดเคลื่อนในการสุ่มได้ร้อยละ 5 ได้ขนาดตัวอย่าง 238 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างโดย วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (sample random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เป็นคำถามแบบปลายปิดและปลายเปิด (close end and open ended questions)

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (STATA) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือสถิติพรรณนาและใช้สถิติอ้างอิงคือแบบจำลองโพรบิต (ordered-probit model) ในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตามที่มีลักษณะแบบสองทางเลือก (binary choice dependent variable)

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 52.52 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 42.46 ปี ร้อยละ 69.33 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 55.88 มีตำแหน่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรรายได้รวมต่อเดือน อยู่ระหว่าง 20,001-25,000 และส่วนใหญ่ จำนวนร้อยละ 81.09 มีภาระหนี้สิน โดยร้อยละ 42.44 มีการกู้ยืมจากสหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร ในด้านสาขาที่สำเร็จการศึกษา ร้อยละ 44.96 จบสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเฉพาะคือ พืชไร่ พืชสวน และโรคพืช

จากการศึกษาสภาพการได้รับสวัสดิการ พบว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่อ้อยละ 58.30 มีความรู้ความเข้าใจ ในสวัสดิการที่ได้รับจากหน่วยงานเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยพบว่า 5 อันดับแรกของสวัสดิการที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรตอบว่าได้รับมากที่สุดได้แก่ อันดับที่ 1 สิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลทั่วไปร้อยละ 95.38 อันดับที่ 2 สวัสดิการค่าเบี้ยเลี้ยงในการเดินทาง ร้อยละ 92.02 อันดับที่ 3 เป็นสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล กรณีผู้ป่วยในสถานพยาบาลของราชการ ร้อยละ 89.08 อันดับที่ 4 สวัสดิการด้านการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 82.77 อันดับที่ 5 สวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรร้อยละ 78.57 ดังแสดงในตารางที่ 1

ในด้านความรู้ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับสวัสดิการณข้าราชการ กพ. ในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตรพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจำนวนร้อยละ 58.30 มีความรู้เรื่องสวัสดิการต่างๆ ที่ตนได้รับจากหน่วยงานเป็นอย่างดี มีเพียงร้อยละ 5.56 ที่ไม่มีความรู้ และตอบคำถามเรื่องการได้รับสวัสดิการจากหน่วยงาน ว่าตนไม่ได้รับสวัสดิการต่างๆ และมีเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 36.14 ที่ตอบคำถามว่าตนไม่แน่ใจว่าได้รับสวัสดิการต่างๆ เหล่านี้หรือไม่ ดังแสดงในตารางที่ 2

Table 1. Receiving on fringe benefits of agricultural extension officers

Fringe benefits	Receiving on fringe benefits		
	Receiving (Percent)	Non-receiving (Percent)	Uncertain (Percent)
1. General medical expenses	95.38	2.521	2.101
2. Travel allowance	92.02	5.882	2.101
3. Medical fee eligibility in-patient cases in the government hospital	89.08	4.202	6.723
4. Annual health examination	82.77	6.303	10.50
5. Fringe benefits of child education	78.57	9.664	11.76

Table 2. Knowledge in fringe benefits received of agricultural extension officers

Knowledge in fringe benefits	(Percent)
Knowledgeable	58.30
Unknowledgeable	5.56
Uncertain	36.14

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในสวัสดิการที่ได้รับจากหน่วยงาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ STATA โดยใช้ Probit model เมื่อพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์ในตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานทางด้านบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคมที่มีระดับนัยสำคัญและมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวก หรือตัวแปรเชิงบวก ได้แก่ รายได้รวมต่อเดือนซึ่งน้อยกว่า 15,000 บาท ภาระหนี้สินกับ ธนาคารไทยพาณิชย์ ธนาคารกรุงไทย ธนาคารออมสิน สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ซึ่งเมื่อปัจจัยดังกล่าว มีค่าเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพิ่มสูงขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งอธิบายได้ว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีรายได้น้อยกว่า 15,000 บาท จะมีความพึงพอใจมากกว่าผู้ที่มีเงินเดือนมากกว่านี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับธนาคารออมสินจะมีความพึงพอใจมากกว่า เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับธนาคารออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชา พืชไร่พืชสวน โรคพืช ปศุสัตว์และอนุรักษ์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร สัตว์บาลและกีฏวิทยา ส่งเสริมการเกษตรเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่สำเร็จการศึกษาด้านนี้ จะมีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาสาขาอื่น ๆ เช่น เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ดังแสดงในตารางที่ 3

การพิจารณาผลกระทบส่วนเพิ่ม (marginal effect) ในตารางที่ 4 โดยพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยพื้นฐานทางด้านบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคมที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเมื่อปัจจัยของพื้นฐานทางด้านบุคคล เศรษฐกิจ และ สังคมเปลี่ยนแปลงไป พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลกระทบต่อระดับความพึงพอใจดังนี้

1) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับธนาคารออมสิน มีแนวโน้มพึงพอใจมากขึ้น ร้อยละ 18.03 เมื่อเทียบกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับสหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร

2) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะ พืชไร่ พืชสวน โรคพืชมีแนวโน้มพึงพอใจมากขึ้น ร้อยละ 24.63 เมื่อเทียบกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะอื่น ๆ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์

3) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหารมีแนวโน้มพึงพอใจมากขึ้น ร้อยละ 27.46 เมื่อเทียบกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะอื่น ๆ แสดงในตารางที่ 4

ในด้านปัญหาในการรับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรพบว่าปัญหาสำคัญ 3 อันดับแรก คือ

1. งบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงานแต่ละโครงการ แต่ละกิจกรรมมีน้อยไม่เพียงพอต่อจำนวนโครงการที่มีอยู่จริง การจัดสรรงบประมาณ ไม่กระจายอย่างทั่วถึง

2. ค่าเบี้ยเลี้ยงเดินทางไปปฏิบัติราชการ มีน้อยไม่เพียงพอ

3. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ได้รับการสนับสนุนตามความเป็นจริงในการออกไปปฏิบัติราชการ พาหนะในการเดินทางออกไปปฏิบัติหน้าที่มีไม่เพียงพอ

Table 3. Probit model estimation of the satisfaction of agricultural extension officers on the fringe benefits

Independent variables	Maximum likelihood estimates		
	Coefficient	Standard error	$P > Z$
Female	-0.216	0.201	0.282
Age	-0.003	0.011	0.784
Education bachelor degree	-0.411	0.571	0.472
Education master degree	-0.378	0.586	0.518
Agricultural extension specialist	-4.530	213.645	0.983
Agricultural extension agent	-4.315	213.646	0.984
Agricultural extension officer	-4.533	231.645	0.983
Part time job as sale	-0.146	0.377	0.698
Part time job as other service	-0.526	0.487	0.281
Part time job as farm owner	-0.627	0.385	0.104
Part time job as business owner or lecturer	-0.100	0.384	0.793
Income per month less than 15,000 Baht	0.029	0.879	0.973
Income per month between 15,000 - 20,000 Baht	-0.654	0.419	0.118
Income per month between 20,000 - 25,000 Baht	-0.155	0.310	0.617
Income per month between 25,001 - 30,000 Baht	-0.010	0.468	0.982
Have to pay monthly liability bill	-0.380	0.334	0.256
Siam Commercial Bank	0.233	0.732	0.751
Kasikorn Bank	-0.297	0.545	0.585
Krungthai Bank	0.347	0.232	0.135
Department of Agricultural Extension Savings and Credit Cooperative	-0.407	0.444	0.359
Government Housing Bank	-0.190	0.254	0.841
Government Savings Bank	0.530	0.312	0.090*
Specialization in agronomy, horticulture and plant pathology	0.675	0.319	0.034**
Specialization in soil science and conservation	0.920	0.734	0.210
Specialization in food science and technology	0.942	0.519	0.070*
Specialization in animal, aquatic sciences and entomology	0.170	0.484	0.725
Specialization in agricultural extension	0.172	0.320	0.591
Specialization in agricultural economics and management	-0.530	0.781	0.497

Remarks: * Significant at 0.05

** Significant at 0.01

Log Likelihood Function -138.614

Table 4. The results of marginal effect from probability analysis (Probit)

Independent variables	Maximum likelihood estimates		
	Coefficient	Standard error	$P > Z$
Bank debt of Government Savings Bank	0.180	0.198	0.090*
Specialization in agronomy, horticulture and plant pathology	0.246	0.319	0.034**
Specialized in food science and technology	0.274	0.519	0.070*

Remarks: * Significant at 0.05

** Significant at 0.01

Log Likelihood Function -138.614

วิจารณ์

จากการศึกษาลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่าส่วนใหญ่มีอาชีพเสริมแตกต่างกันไป เช่น ร้อยละ 57.14 รับจ้างทั่วไป ธุรกิจส่วนตัว เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 51.68 มีรายได้อยู่ที่ 20,001-25,000 บาท และร้อยละ 42.44 มีภาระหนี้สิน โดยร้อยละ 81.09 มีภาระหนี้สินกับธนาคารสหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร ผลที่ได้ในด้านหนี้สินสอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสรณ์ (2557) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ร้อยละ 83.33 มีภาระหนี้สินกับธนาคารสหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 30.00 ให้เหตุผลในการกู้ยืมเพื่อการศึกษา รองลงมาคือเพื่อซื้อหรือต่อเติมที่อยู่อาศัย อันดับที่สามกู้เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว อันดับสี่กู้เพื่อชำระหนี้สินเดิม และอันดับสุดท้ายกู้เพื่อซื้อยานพาหนะรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์

ในด้านสภาพการได้รับสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นอย่างดี จากผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 95.38 ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในเรื่องสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล สวัสดิการสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาลเป็นสวัสดิการพื้นฐานที่ทุกหน่วยงานกำหนดขึ้น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมส่วนใหญ่ มีการใช้สวัสดิการสิทธิการเบิกจ่ายค่ารักษาพยาบาล จึงมีความรู้ความเข้าใจในเงื่อนไขการรับสิทธิ และขั้นตอนในการเข้ารับบริการเป็นอย่างดี สวัสดิการรองลงมาเป็นสวัสดิการใน

เรื่องของค่าเดินทาง ร้อยละ 92.02 ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ในสวัสดิการค่าเบี้ยเลี้ยงในการเดินทาง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ในการออกพื้นที่เพื่อส่งเสริมเกษตรกร ดังนั้นการเบิกจ่ายเบี้ยเลี้ยงค่าเดินทางจึงเป็นสวัสดิการที่ถูกใช้บ่อยในเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และมีความรู้ความเข้าใจในขั้นตอนการเบิกจ่ายเป็นอย่างดี แต่ยังมีตัวเลขเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 4.20 ที่ไม่ได้รับสวัสดิการการเดินทาง และร้อยละ 6.72 ไม่แน่ใจว่ามีความรู้ในด้านสวัสดิการการเดินทาง และไม่ทราบว่าตนเองนั้นได้รับสวัสดิการจากหน่วยงาน จากการศึกษาการได้รับสวัสดิการเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้รับการสนับสนุนคอมพิวเตอร์อุปกรณ์ในการทำงาน และการบำรุงรักษาน้อยที่สุด ร้อยละ 63.03 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใน 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ไม่ได้รับสวัสดิการการสนับสนุนคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการทำงาน รวมถึงค่าบำรุงรักษาจากการศึกษา พบว่า ทางสำนักงานส่งเสริมการเกษตรไม่มีงบประมาณในการจัดสรรคอมพิวเตอร์ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร คอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์สำคัญในการเข้าไปปฏิบัติงาน ใช้ในการเก็บข้อมูล นำเสนอข้อมูล และค้นหาข้อมูล จากการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ส่วนใหญ่ใช้คอมพิวเตอร์ส่วนตัว สอดคล้องกับการศึกษาของพนัส และรุจ (2560) พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรขาดการสนับสนุนการปฏิบัติงานตามระบบ MRCF จากหน่วยงานต้นสังกัด เช่น การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือในการปฏิบัติงาน และ บุคลากร โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมเวทีชุมชน และพันธกิจดี และคณะ (2557) พบว่า ระบบส่งเสริม การเกษตร มีจุดอ่อนใน

ด้านทรัพยากรที่สนับสนุน เช่น งบประมาณน้อย งบประมาณค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภค ไม่เพียงพอ เทคโนโลยีที่ใช้ในหน่วยงานมีจำกัดและเก่ามาก ไม่ทันสมัยใช้ประโยชน์ได้น้อย วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือในการปฏิบัติงานขาดแคลน

จากการศึกษาปัจจัยที่ผลต่อระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในสวัสดิการที่ได้รับจากหน่วยงานพบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับอาคารออมสิน มีแนวโน้ม พึงพอใจมากขึ้น ร้อยละ 18.03 เมื่อเทียบกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่มีภาระหนี้สินกับธนาคารสหกรณ์ออมทรัพย์กรมส่งเสริมการเกษตร ทั้งนี้เนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตรมีโครงการร่วมมือกับธนาคารออมสินโดย การกู้ยืมเงิน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการพลเรือนให้ดีขึ้น ซึ่งคุณภาพชีวิตนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ เกี่ยวกับสวัสดิการและความสุขของมนุษย์ (ศิรินันท์ และคณะ, 2557) โครงการดังกล่าวให้กู้ได้ไม่เกิน 1.5 ล้านบาท ในระยะเวลาการผ่อนใช้คือ 60 ปี ซึ่งเป็นโครงการที่มีดอกเบี้ยต่ำ และระยะเวลาในการใช้คืนที่ขยายเวลาค่อนข้างนาน จึงอาจทำให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความพึงพอใจในการได้รับสวัสดิการนี้ มากกว่าโครงการให้กู้ยืมกับธนาคารอื่น ๆ นอกจากนี้การวิเคราะห์พบว่าเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะ พืชไร่ พืชสวน โรคพืชมีแนวโน้ม มีความพึงพอใจมากขึ้น ร้อยละ 24.63 และ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะ วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีการอาหารมีแนวโน้ม พึงพอใจมากขึ้น ร้อยละ 27.46 เมื่อเทียบกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจบด้านสาขาวิชาเชี่ยวชาญเฉพาะอื่น ๆ อาจเกิดจากมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา และ สถานที่ ที่ตนเองต้องไปทำงาน มีประสบการณ์จากการศึกษา และ การทำกิจกรรม ทำให้เจ้าหน้าที่การเกษตรที่จบจากสาขาวิชาเหล่านี้มีความเข้าใจ และ มีความพึงพอใจในสวัสดิการที่ได้รับมีแนวโน้มที่มากกว่าสาขาวิชาอื่น ๆ

สรุป

เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการได้รับสวัสดิการในระดับดี ร้อยละ 58.03 ส่วนมากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจะมีความพึงพอใจในสวัสดิการโครงการเงินกู้ยืมจากสถาบันการเงิน การกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย และการกู้ยืมเพื่อใช้ในครัวเรือน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความต้องการคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากการศึกษา ปัญหา และอุปสรรค พบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการขาดงบประมาณในการสนับสนุนทั้งในเรื่องของอุปกรณ์ และ สวัสดิการพื้นฐาน ในการลงพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษาความพึงพอใจต่อสวัสดิการที่ได้รับของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีความพึงพอใจในสวัสดิการ ด้านการสนับสนุนเงินกู้จากสถาบันการเงิน ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือของกรมส่งเสริมการเกษตร และสถาบันการเงินในโครงการกู้ยืมเงินดอกเบี้ยต่ำให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ควรมีการจัดทำโครงการสนับสนุนเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดเงื่อนไขในการกู้ยืมเงิน เพื่อไม่ให้เกิดภาระหนี้เสียในกลุ่มผู้กู้ยืม (เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต้องการให้มีการเพิ่มงบประมาณในการออกพื้นที่ และเพิ่มยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง ซึ่งปัจจุบันมีอย่างจำกัดเพื่อให้การทำงานเป็นไปอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณในด้านนี้ รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานในทุกภารกิจอย่างต่อเนื่องทุกปี ตลอดจนเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณและปัจจัยการผลิตตามแบบแผนปฏิบัติอย่างเพียงพอเพื่อทำให้เกิดการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างมีคุณภาพกับเกษตรกร

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินงานวิจัยมีอาจสำเร็จลุล่วงไปได้หากปราศจากความร่วมมือของคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ในคณะเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร กราบขอบพระคุณ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องทั้ง 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม น้อง ๆ รวมชั้นนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ปีการศึกษา 2557 ที่คอยให้ความช่วยเหลือในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2556ก. กลุ่มพัฒนาระบบงานและอัตรากำลังกองการเจ้าหน้าที่. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.person.doe.go.th/person2011/node/191> (12 มีนาคม 2561).
- กรมส่งเสริมการเกษตร. 2556ข. กลุ่มสวัสดิการและเจ้าหน้าที่สัมพันธ์. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://www.person.doe.go.th/person2011/node/135> (12 มีนาคม 2561).
- พนัส คำนันท์ และ รุจ ศิริสัญลักษณ์. 2560. ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่อการอนุวัติระบบส่งเสริมการเกษตรแบบ MRCF ในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วารสารการพัฒนารวมชนและคุณภาพชีวิต 5(3): 544-552.
- พันธิจิตต์ สีเหนียง โชตินา ลิ้มสอน เสาวลักษณ์ ฤทธิ์อนันต์ชัย และ ชัยกร สีเหนียง. 2557. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ระบบส่งเสริมการเกษตรในประเทศไทย กรณีศึกษาพื้นที่ภาคกลาง. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal 7(3): 601-612.
- ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต เฉลิมพล แจ่มจันทร์ กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ จรัมพร ให้อย่าง. 2557. คุณภาพชีวิต การทำงาน และความสุข. เอกสารทางวิชาการ. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม. 89 หน้า.
- สมยศ นาวิการ. 2553. การบริหารเพื่อความเป็นเลิศ. บรรณกิจเทรตติ้ง, กรุงเทพฯ. 759 หน้า.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2553. รายงานสถิติประชากรและเคหะ. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/themes/population.html> (12 มีนาคม 2561).
- สำนักงานสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2551. วิชาการส่งเสริมการเกษตร. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล <http://www.ocsc.go.th/job/วิชาการส่งเสริมการเกษตร> (12 มีนาคม 2561).
- อดิสรณ์ ลาภพระแก้ว. 2557. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในจังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. 124 หน้า.
- Anderson, J.R. and G. Feder. 2003. Agriculture and Rural Development Department World Bank. (Online). Available: http://documents.worldbank.org/curated/en/254531468741366218/120520322_20041117164046/additional/multi0page.pdf (March 12, 2018).
- Nafees, A., M. Israr, K. Nawab and B.U. Khan. 2014. Economic incentives and satisfaction of the Agricultural extension agents. International Journal of Agricultural Extension 2(1): 13-19.
- Yamane, T. 1973. Statistics: An Introductory Analysis. 3rd ed. Harper and Row, New York.